

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה למשפטים

אלימות כנגד נשים במשפחה בראיה רב מימדית, תשס"ז

ד"ר דניאלה שבאר שפירא, עו"ד ולרי זילכה

מועד א'

1. משך הבחינה שלוש שעות.
2. יש לענות על השאלה בפרק א' (70 נקודות) ושאלה אחת מפרק ב' (30 נקודות).
3. מותר להיעזר בכל חומר עזר.
4. נא לכתוב רק בצד אחד של הדף.
5. נא לשים לב להגבלת המקום.

פרק א' – ענו על השאלה הבאה (70%):

שאלה מס' 1

נעמה ומתן הכירו בלימודים באוניברסיטה. שניהם היו סטודנטים לרפואה, מתן בשנה השניה ונעמה בשנה השלישית. כבר בתחילת מערכת היחסים חשו שניהם קשר עמוק וידעו כי רוצים לחיות את חייהם יחד. הם בילו את כל זמנם הפנוי יחד, למדו יחד, יצאו עם חברים משותפים. לאחר כחודשיים מתן עבר לגור עם נעמה בדירה השייכת לסבתה, בה התגוררה. לנעמה היו חברות רבות הן בלימודים והן מחוץ ללימודים. מתן התמרמר על הזמן שהקדישה נעמה לחברותיה ובמיוחד כאשר יצאה איתן לבלות במועדונים או ברים. מתן טען כי זה בילוי לרווקות. כמו כן העיר מתן לנעמה על הזמן הרב שהיא מדברת עם חברותיה וגם עם אחותה בטלפון.

בסוף שנת הלימודים הוצע לנעמה תפקיד עוזרת מחקר ועוזרת הוראה של אחד הפרופ' בפקולטה. מתן נתפס מעתיק במבחן, הועמד לועדת משמעת והורחק מהלימודים לשנה. הוא חש פגוע וכי נעשה לו עוול והחליט לא לחזור ללמוד רפואה. בעוד נעמה שוקדת על לימודיה ומשקיעה שעות רבות בעבודתה, נשאר מתן בבית והתלבט על כיוון חדש בחייו.

יום אחד כאשר חזרה נעמה בשעה מאוחרת בלילה מעבודת מעבדה, כעס עליה מתן וטען כלפיה כי מאז עזב את הלימודים היא אינה מעריכה אותו יותר וכי היא משקיעה בעבודתה יותר מאשר בקשר עמו. נעמה ניסתה לטעון כי אין זה נכון וכי היא אוהבת ורוצה בקשר כבעבר ומתן כעס ואמר: "אני לא צריך את הרחמים שלך". נעמה ניסתה לפייס אותו אך הוא כעס עוד יותר, העלה טונים וצעק. ברוב זעם ותוך כדי טענות על כך שנעמה הסכימה לקבל את העבודה בפקולטה כדי להשפיל אותו וכי הוא יודע שהיא מתביישת בו בין עמיתיה ללימודים ובעבודה, הטיח את כוס הקפה ששתה. כל הקפה נשפך והכוס נשברה.

נעמה היתה המומה ומבוהלת. היא מעולם לא ראתה את מתן במצב כזה. היא אמרה לו שהיא מבינה שהוא עובר תקופה קשה וכי היא מציעה ששניהם ירגעו וידברו על זה אחר כך. מתן כעס עוד יותר וטען כי היא מתנשאת מעליו, יצא וטרק את הדלת בחוזקה.

יומיים עברו מבלי שבני הזוג החליפו מילה. נעמה פחדה לפתוח את הנושא ולא רצתה להכעיס את מתן יותר. היא הבינה כמה הוא מושפל מהמצב ולא רצתה "לזרות מלח על פצעיו". היא חשבה שהדבר הנכון ביותר הוא להרבות בגילויי חיבה ובכך להוכיח לו שהיא אוהבת אותו כבעבר. מתן מצידו כעס והרגיש שנעמה אינה תומכת ומחזקת מספיק וכי היא אינה מפגינה רגישות למצבו. עם זאת התייבש בהתפרצות שלו. הוא קנה לנעמה שוקולדים שאהבה ובצרוף פתק אוהב, התנצל והסביר כי הכל תוצאה של המצב.

1. האם מערכת היחסים בין נעמה למתן היא מערכת יחסים אלימה? אם כן במה, אם לא מדוע? בתשובתך היעזרו במושגים ותיאוריות רלוונטיות (12 נק' – עד 2 עמודים).

2. כיצד ניתן להבין את ההתנהגות של כל אחד מבני הזוג תוך כדי ולאחר האירוע המתואר? (13 נק' – עד 2 עמודים).
3. מהי טענתם המרכזית של פלד ואחרים (Peled et al, 2000) ביחס להתערבות עם נשים מוכות וכיצד היא רלוונטית לתיאור המקרה? (8 נק' – עד עמוד אחד).
4. נעמה לא סיפרה על אירוע זה לאף אחד. הניחו כי כעבור שבוע קרה אירוע נוסף, בו נעמה שוחחה עם ידיד בטלפון וגילתה שמתן הרים את השפורפרת והאזין לשיחה. בסוף השיחה מתן התפרץ על נעמה ואמר לה "אני יודע שאת רוצה לעזוב אותי, דעי לך שאני לא אוכל לחות בלעדייך ואת תהיי אחראית."
- נעמה החלה לחשוש ממתן וחששה שהתנהגותו תסלים. האם נעמה יכולה לפעול במישור הפלילי ו/או האזרחי להגנה על עצמה? נמקו. (20 נק' – עד 3 עמודים).
5. הניחו כי נעמה החליטה כי "הכל יהיה בסדר" ובניה"ז נישאו זה לזו. כעבור 5 שנות נישואין, התברר כי המצב החמיר: התפרצויות מילוליות תכופות, השפלות והגבלת צעדיה, הגבלת הקשר עם חברות ומשפחה ופיקוח נוקשה על כל הוצאה כספית. בעקבות זאת נעמה החליטה להיפרד ממנו. לבניה"ז לא היו ילדים, ומתן סירב לתת לנעמה גט. האם ניתן בנסיבות העניין לכפות גט על מתן? נמקו. (5 נק' – עד עמוד אחד).
- האם יש כלים משפטיים נוספים שניתן להיעזר בהם שיהוו אמצעי לחץ על מתן לתת גט? נמקו. (10 נק' – עד עמוד וחצי).

פרק ב' – ענו על אחת משתי השאלות הבאות (30%):

שאלה מס' 2

שמעון ודפנה מתגוררים בבניין רב קומות. שמעון נוהג להכות את דפנה ומין הבית נשמעים קולות של צעקות, בכי, הרס חפצים. באירועים אילו השכנים שומעים את הקולות.

באחד האירועים, השכנים שחששו לחייה של דפנה, דפקו על הדלת, וכשדפנה פתחה, הם ראו אותה חבולה ומדממת, במקומות שונים בגופה.

דפנה סירבה להתלונן וסירבה לקבל טיפול רפואי.

השכנים הזמינו אמבולנס שהגיע לקחת את דפנה לבית החולים. דפנה הסכימה להתלוות לבית החולים לבדיקה, רק מאחר והשכנים איימו עליה, שאם לא תיסע לבית החולים, יזמינו משטרה. דפנה נסעה באמבולנס לבית החולים, הסכימה להיבדק, אך סירבה לספר מה בדיוק קרה לה.

(1) כיצד ניתן להבין את התנהגותה של דפנה? (15 נק' – עד עמוד וחצי).

(2) חוו דעתכם על התנהגות השכנים, האם לדעתכם התנהגותם ראויה ו/או מועילה והאם חלה עליהם חובה חוקית כלשהי? (6 נק' – עד עמוד אחד).

(3) חוו דעתכם האם חלה חובה חוקית כלשהי על צוות האמבולנס וכן על צוות בית החולים שקיבל את דפנה ושיטפל בה? (9 נק' – עד עמוד וחצי).

שאלה מס' 3

קרן ואבי נשואים זה לזו 9 שנים ולהם ילד בן 4, עידו.

אבי נוהג להכות את קרן, לקללה, לאיים עליה ולהשפילה. אבי מקפיד "לריב" עם קרן בשעות הערב המאוחרות או בשעות הלילה כאשר עידו כבר במיטתו.

קרן נפגשה עם עובדת סוציאלית במרכז למניעת אלימות במקום מגוריה ולאחר מחשבה, הלכה להתייעץ עם עורכת דין.

קרן סיפרה כי אבי אליס כלפיה ועל כן היא חושבת להיפרד ממנו. בתוך השיחה סיפרה כי היא מתחילה לראות אצל עידו סימנים מדאיגים אך היא אינה בטוחה האם זה קשור לאלימות בשל העובדה כי אינו עד לה. היא סיפרה כי הוא במצב של רגרסיה – הרטבה במיטה, גמגום וחרדות. כמו כן, קרן סיפרה כי הגנת של עידו מספרת כי הוא מאוד עצבני ומכה ילדים אחרים.

(1) האם ההתנהגות של עידו קשורה לדעתכם לאלימותו של אבי? כיצד ניתן להבין את מצבו? בתשובתכם השתמשו במושגים רלוונטיים ובהסברים התיאורטיים המופיעים בספרות המקשרים בין חשיפה לאלימות לבין פגיעה במצבם של ילדים. (15 נק' – עד שני עמודים).

(2) את/ה עורכת/ת הדין ששמעו את סיפורה של קרן. האם חלה עליך חובה כלשהי להגנה על עידו? התייחסו לכל ההיבטים הרלוונטיים (15 נק' – עד שני עמודים).

בהצלחה!